

Силабус

Вступ до германського мовознавства

2021-2022 навчальний рік

Освітня програма	«Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)»
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	обов'язкова
Викладач	Оксана КАЛІБЕРДА
Кафедра	іноземних мов і методики викладання, ауд. 203, корпус БДПУ 56
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-in-mov/composition-kaf-in-mov/kaliberda/
Контактний телефон	+380 50 081 45 06
E-mail викладача	oksanakaliberda@ukr.net
Графік консультацій	середа, 11.00-12.00, ауд. 206, корпус БДПУ 56

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90 год.	очна (денна)	16 год.	14 год.	60 год.	залік
	заочна (дистанційна)	4 год.	4 год.	82 год.	

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: германські мови, давні германці, східногерманські мови, північногерманські мови, західногерманські мови, писемність давніх германців.

Метою курсу є ознайомлення з основними відомостями про давніх германців, їх писемність, мовною картиною світу, тенденціями і закономірностями розвитку германських мов.

Предметом навчальної дисципліни є фонетична, граматична та лексична будова давньогерманських мов, відомості про давніх германців, давньогерманську писемність, релігію та міфологію.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати:** головні віхи історії германських племен і народностей; процеси трансформації давньогерманських діалектів у мови народностей та національні мови; будову та закономірності фонетичної, морфологічної та лексичної систем давньогерманських мов; основні фонетичні закони, закони якісних і кількісних змін голосних та їх чергування (аблаут, умлаут); характерні особливості сучасних германських мов.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти:** орієнтуватися в дописемній та писемній історії давньогерманських племен і народів; визначати спільні ознаки германських мов на фонетичному, морфологічному, лексичному рівнях; характеризувати особливості сучасних германських мов з урахуванням їх спільних давньогерманських рис; працювати з давніми (зокрема готськими) текстами, а саме читати і перекладати їх за допомогою словника.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів	ПРН 02. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

<p>філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>СК 01. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.</p> <p>СК 02. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.</p> <p>СК 08. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.</p>	<p>ПРН 08. Знати й розуміти систему мови, історію мови, що вивчається, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.</p> <p>ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.</p> <p>ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.</p>
--	--

Зміст курсу:

Тема 1. Германські мови і писемність давніх германців. Германське мовознавство і предмет його вивчення. Германські мови та їх місце серед інших індоєвропейських мов. Індоєвропейські мови. Сучасні й давні германські мови. Порівняльно-історичний метод. Індоєвропейська прамова. Прагерманська мова й давньогерманські діалекти. Історичні відомості про давніх германців. Германці й римляни. Суспільний лад і господарський уклад давніх германців. Звичаї й побут германців. Міфологія і релігія давніх германців. Утворення германських держав і виникнення германських мов. Готи. Вандали. Бургунди. Герули й гепіди. Лангобарди й інші гермінонські племена. Франки. Інговони. Скандинавські племена й народності. Писемність давніх германців. Рунічне письмо. Готське письмо. Латинське письмо. Особливості давньогерманської поезії.

Тема 2. Порівняльно-історична характеристика фонетичної системи давніх германських мов. Фонологічна система індоєвропейської праформи. Індоєвропейські голосні і приголосні в основних групах індоєвропейських мов. Короткі голосні. Довгі голосні. Індоєвропейські сонанти. Ларингальна теорія. Дифтонги. Приголосні. Індоєвропейський приголосний s. Особливості фонеморфологічної структури індоєвропейського кореня. Структура індоєвропейського кореня. Визначення кореня. Чергування приголосних в індоєвропейському корені. Рухоме s. Закон Зібса. Назалізація індоєвропейського кореня. Варіанти кореня. Індоєвропейські преформанти. Система консонантизму у давньогерманських мовах. Перший пересув приголосних. Винятки з першого пересуву приголосних. Закон К. Вернера. Другий пересув приголосних. Розвиток фонемі χ у германських мовах. Послідовність зміни приголосних у германських мовах. Хронологія і причини пересуву приголосних у германських мовах. Глотальна теорія. Мови «кентум» і «сатем». Гемінація в германських мовах. Західногерманське подвоєння приголосних. Асимілятивні й інші фонетичні процеси. Розвиток фонемі s у германських мовах. Розвиток германських приголосних в англійській і німецькій мовах. Система вокалізму у давньогерманських мовах. Германські короткі й довгі голосні. Умлаут. Інші комбінаторні зміни голосних. Розвиток індоєвропейських сонантів у германських мовах. Германські дифтонги. Аблаут у германських мовах. Аномальний аблаут у германській та індоєвропейській мовах. Індоєвропейський і германський наголос. Редукція в германських мовах.

Тема 3. Порівняльно-історична характеристика граматичної системи давніх германських мов. Основні риси морфологічної будови індоєвропейської мови основи. Іменник у давніх германських мовах. Морфологічні класи іменників. Категорії іменників. Відмінювання іменників. Займенник у давніх германських мовах. Вказівні займенники. Питальні і неозначені займенники. Відносні займенники. Особові займенники. Зворотні і присвійні займенники. Прикметник і прислівник у давніх германських мовах. Відмінювання прикметників. Ступені порівняння прикметників. Прислівник у давніх германських мовах. Дієслово в давніх германських мовах. Категорії дієслова в давніх германських мовах. Сильні дієслова. Слабкі дієслова. Претерито-презентні дієслова. Неправильні дієслова. Інфінітив і дієприкметники в германських мовах. Виникнення і розвиток аналітичних форм дієслова в германських мовах. Числівник у давніх германських мовах. Числівники від одного до десяти. Числівники «одинадцять» і «дванадцять». Числівники «сто» і «тисяча». Складні і складені числівники. Порядкові числівники. Словотвір у давньогерманських мовах. Види і способи словотвору. Словотвір іменників. Словотвір прикметників. Словотвір дієслів. Особливості давньогерманського синтаксису. Просте речення в давньогерманських мовах. Складне речення в давньогерманських мовах.

Тема 4. Порівняльно-історична характеристика лексичної системи давніх германських мов. Мовна картина світу давніх германців. Міфопоетична модель Всесвіту. Людина, люди, народ. Шлюб, сім'я. Терміни спорідненості. Тварини. Рослини. Час. Простір. Розмір. Семантичні закони в германській лексиці. Табу в лексиці германських мов. Семантичні процеси в лексиці германських мов.

Лексичні ізоглоси. Власні імена у давніх германців. Особові імена. Топоніми й гідроніми. Етніміми. Найдавніші запозичення в германських мовах. Кельтські запозичення. Латинські запозичення. Слов'янські запозичення.

Тема 5. Сучасні германські мови. Структура сучасних германських мов. Західногерманські мови. Англійська мова. Фризька мова. Німецька мова. Нідерландська мова. Африкаанс. Ідиш. Скандинавські мови. Датська мова. Шведська мова. Норвезька мова. Фарерська мова. Ісландська мова. Спільні та специфічні риси сучасних германських мов. Фонетика. Графіка і орфографія. Граматика. Лексика. Соціолінгвістична типологія.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проектор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги: оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного контролю і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного контролю і вираховується за 100-бальною шкалою.

Таблиця 1. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	1-34	35-49	50-57	58-64	65-77	78-89	90-100
	F	FX	E	D	C	B	A
Лекційне заняття 1	1	1	1	1	1	1	1
Лекційне заняття 2	1	1	1	1	1	1	1
Лекційне заняття 3		1	1	1	1	1	1
Лекційне заняття 4			1	1	1	1	1
Лекційне заняття 5				1	1	1	1
Лекційне заняття 6					1	1	1
Лекційне заняття 7						1	1
Лекційне заняття 8							1
Всього	2	3	4	5	6	7	8
Практичне заняття 1	4,5	6,5	7,6	8	10	11	13
Практичне заняття 2	4,5	6,5	7,6	8	10	11	13
Практичне заняття 3	4,5	6,5	7,6	8	10	11	13
Практичне заняття 4	4,5	6,5	7,6	8	10	11	13
Практичне заняття 5	4,5	6,5	7,6	8	10	11	13
Практичне заняття 6	4,5	6,5	7,6	8	10	11	13
Практичне заняття 7	4,5	6,5	7,6	8	10	11	13
Всього	32	46	53	59	71	82	92
Разом максимальна кількість набраних балів	34	49	57	64	77	89	100

Таблиця 2. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:**Основні**

1. Дрогомирецький П. П., Данилюк І. І. Вступ до германської філології: навчально-методичний посібник. 2-ге від. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 76 с.
2. Левицький В. В. Основи германістики. Вінниця: Нова книга. 2008. 528 с.
3. Левицький В. В., Кійко С. В. Практикум до курсу «Вступ до германського мовознавства». Вінниця: Нова книга. 2006. 264 с.
4. Hawkins J. A. Germanic Languages. *The World's Major Languages*. Routledge, 2008. P. 51-58.
5. Fulk R. D. A Comparative Grammar of the Early Germanic Languages. *Studies in Germanic Linguistics*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2018. 420 p.

Додаткові

1. Арсеньева М. Г., Балашова С. П., Берков В. П., Соловьева Л. Н. Введение в германскую филологию: учебник для филологических факультетов. 5-е изд. испр. и доп. Москва: ГИС, 2006. 320 с.
2. Берков В. П. Введение в германистику: учебник для университетов. 2-е изд., стер. Москва: Высш. шк., 2008. 199 с.
3. Берков В. П. Современные германские языки: учебник. Москва: ООО «Изд-во АСТ», ООО «Изд-во Астрель», 2001. 336 с.
4. Блинов А. В. Готский язык: учебник и практикум для академического бакалавриата. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Издательство Юрайт, 2019. 206 с.
5. Гонта І. А. Вступ до германської філології. Київ: КМУ. 2003. 68 с.
6. Гухман М. М. Готский язык. Серия «История языков народов Европы». Либроком, 2016. 296 с.
7. Дубинин С. И., Бондаренко М. В., Тетеревёнков А. Е. Готский язык: учебное пособие. 2-е изд., доп. Самара: Изд-во «Самарский университет», 2006. 148 с.
8. Євченко В. В. Готська мова. Тексти, коментар, словник: навч. посібник. Житомир: ЖДПУ, 2002. 408 с.
9. Жлуктенко Ю. О., Яворська Т. А. Вступ до германського мовознавства. Київ: Вища школа. 1986. 230 с.
10. Карабан В. І. Мовна ситуація на території України у II – V ст. (готсько-українські лексичні паралелі та етнічна належність готів). *Лінгводидактика слов'янських мов як феномен культури*. Київ, 1993. С.9-16.
11. Левицкий В. В. Введение в германскую филологию. Сборник задач. Київ: Вища школа, 1986. 96 с.
12. Левицкий В. В. Этимологический словарь германских языков. Том 1. Винница: Нова Книга, 2010. 616 с.
13. Левицкий В. В. Этимологический словарь германских языков. Том 2. Винница: Нова Книга, 2010. 368 с.
14. Bech K., Walkden G. English is (still) a West Germanic language. *Nordic Journal of Linguistics*, 2016. 39(1). P. 65-100. doi:10.1017/S0332586515000219. URL: <https://cutt.ly/RE7GyQC>
15. Crystal D. *The Cambridge Encyclopaedia of the English Language*. 2-nd ed. London, New York, Sydney, Toronto: Cambridge University Press, 2003. 506 p.

16. Robinson O. W. Old English and its Closest Relatives: A Survey of the Earliest Germanic Languages. Stanford University Press, 1992. 290 p.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ. URL: www.bdpu.org/library
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Готська мова. URL: <https://cutt.ly/tE7GW3s>
4. Готський словник онлайн. URL: <https://cutt.ly/VE7GQpb>
5. Проект Wulfila – цифрова бібліотека текстів готською та іншими давньогерманськими мовами. URL: <https://cutt.ly/DE7GnuJ>
6. Твоя підпільна гуманітарка. URL: <https://cutt.ly/QE7Gvzc>
7. Germanic languages. URL: <https://cutt.ly/oE7Gxo4>
8. Germanic languages. URL: <https://cutt.ly/EE7GlnV>
9. Germanic language branch. URL: <https://cutt.ly/BE7GjOp>
10. Gothic language resources. URL: <https://cutt.ly/XE7GgLw>
11. Is English really a Germanic language?. URL: <https://cutt.ly/uE7Gd4K>
12. The online encyclopaedia of writing systems and language. URL: <https://cutt.ly/bE7GsTm>
13. Why English is a Germanic language?. URL: <https://cutt.ly/cE7GpD6>